

OSSI

– OSALLISTAVAN SOSIAALISEN TUEN KEHITTÄMISHANKE

Kuopion aikuissosiaalityössä

Hankeaika 1.9.2015 - 31.8.2017

Perusturva- ja terveyslautakunta
21.2.2017

Liite1

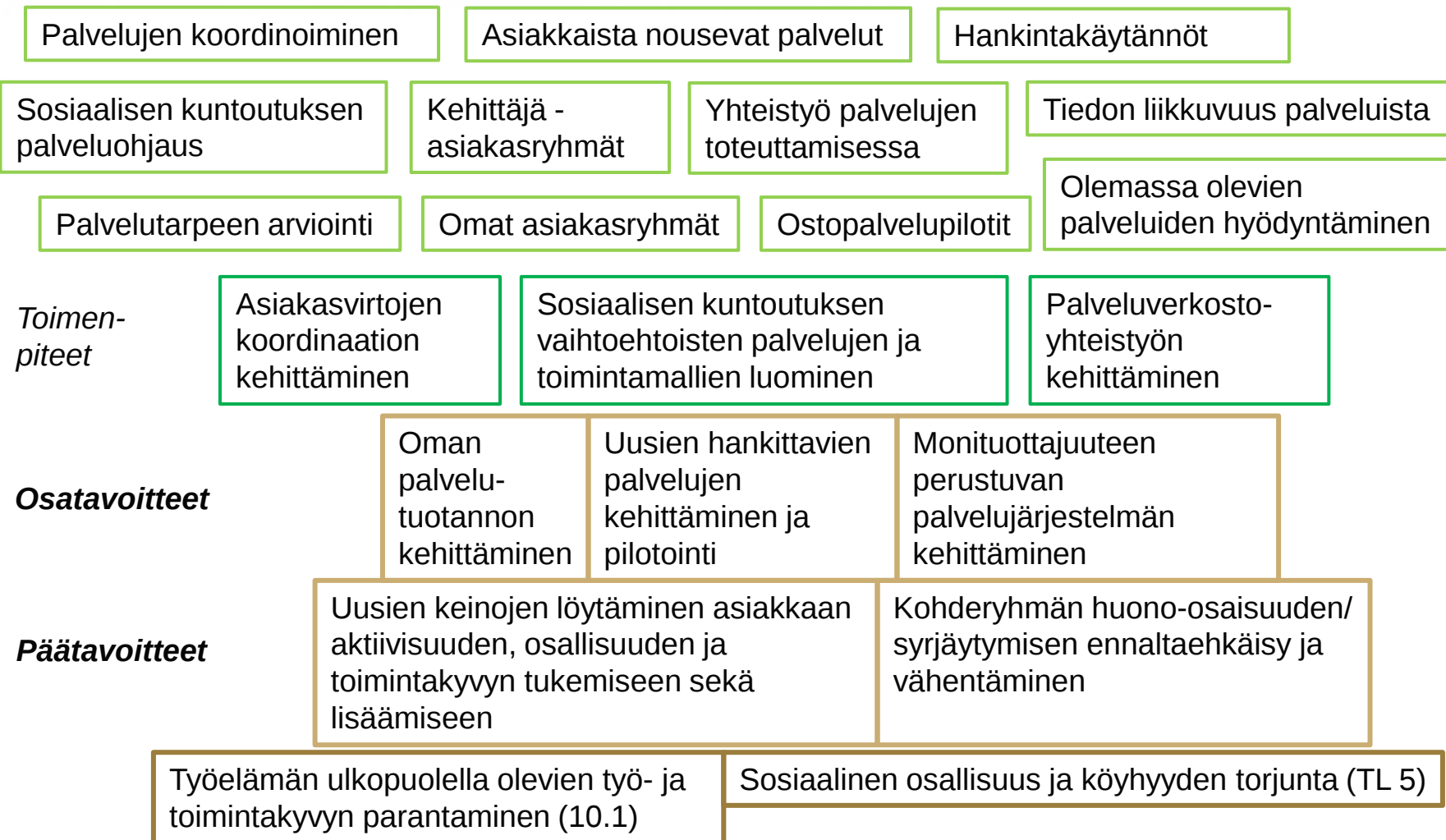
HANKKEEN TAUSTAT

- Sosiaalihuoltolaki
  - Sosiaalinen kuntoutus 17 §
    - 1) sosiaalisen toimintakyvyn ja kuntoutustarpeen selvittäminen
    - 2) kuntoutusneuvonta ja -ohjaus sekä tarvittaessa kuntoutuspalvelujen yhteensovittaminen
    - **3) valmennus arkipäivän toiminnoista suoriutumiseen ja elämänhallintaan**
    - **4) ryhmätoiminta ja tuki sosiaalisiin vuorovaikutussuhteisiin**
- Sosiaalihuollon työelämäosallisuutta tukevan lainsäädännön ja palvelujärjestelmän uudistamistarpeita arvioivan työryhmän (TEOS-työryhmä) loppuraportti (STM 2014) ja suositukset lainsäädännön muuttamiseksi:
  - Kuntouttavan työtoiminnan lainsäädäntö poistuisi ja tilalle tulisi
    - Työelämävalmiuksia edistävä sosiaalinen kuntoutus
    - **Osallisuutta edistävä sosiaalinen kuntoutus**
- Osallistava sosiaaliturva –Työryhmän loppuraportti (STM 2015)
  - Ehkäisevän toimeentulotuen käyttö aktivoinnissa
  - Yhteistyö toiminnan järjestämisessä (kaupungin eri hallintokunnat ja järjestötoimijat)

HANKKEEN TAVOITEPUU

VISIONA Monituottajamallilla toteutettu "monitoimintapysäkkien" verkosto

KOHDERYHMÄ

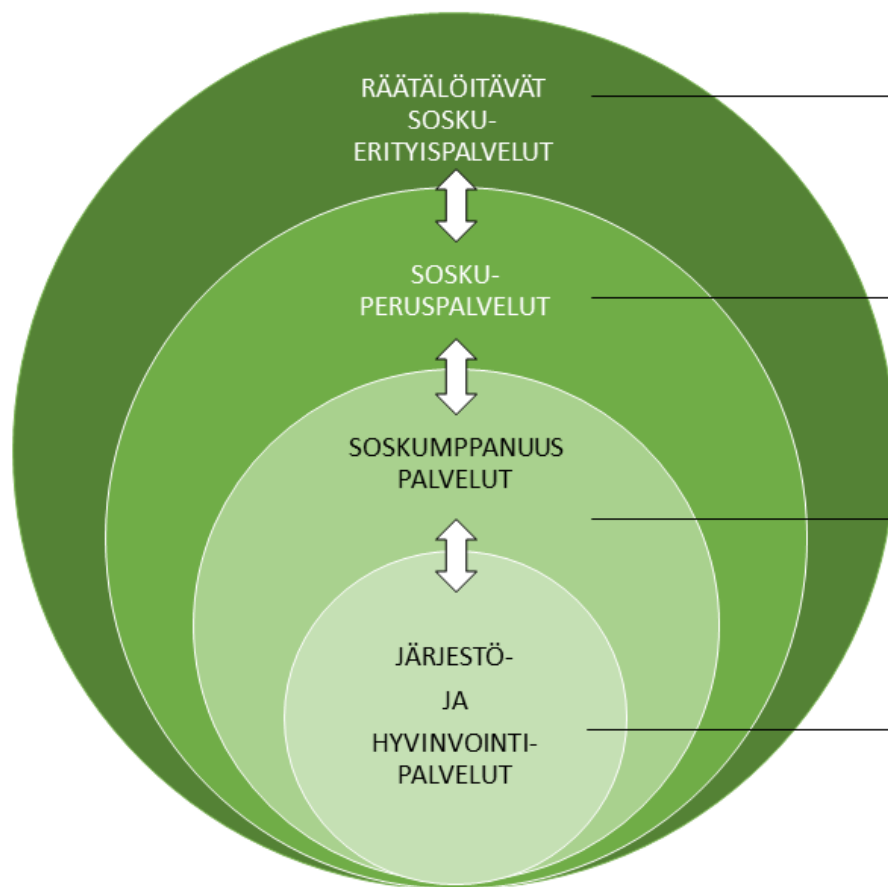
- o Kuopion sosiaalipalvelujen työkäiset, 18 vuotta täyttäneet asiakkaat, joille muut kuntoutus- ja työllisyyspalvelut eivät ole riittävät tai oikea-aikaiset erilaisten toimintakykyyn liittyvien rajoitteiden vuoksi ja
- o Uudet palveluverkostosta ohjatut asiakkaat, joilla on sosiaalisen tuen ja kuntoutuksen tarve em. syistä
- o Ei toimeentulomuotoon liittyviä rajoituksia
- o Asiakkaita hankkeeseen ohjanneet tahot mm.:
  - Aikuissosiaalityö, sosiaalityön vastuu yhtäaikaaisesti hankeasiakkuuden kanssa
  - Lapsiperhepalvelut sekä sijais- ja jälkihuolto, sosiaalityön vastuu yhtäaikaisesti hankeasiakkuuden kanssa
  - Erityisasumispalvelut, sosiaalityön vastuu yhtäaikaisesti hankeasiakkuuden kanssa
  - Kuopion työllisyyspalvelut
  - Kuopion psykiatrian keskus
  - KYS –päihdepsykiatrian palvelut
  - Kuopion seudun päihdepalvelusäätiö

KOHDERYHMÄ

- Asiakaskuvausta (tilasto 31.12.2016 mennessä)
  - Alle 30 –vuotiaita yhteensä 48 % (alle 25 –vuotiaita kaikista n. 25 %)
30-54 –vuotiaita 47 %, 5 % yli 54-vuotiaita
  - Naisia 48 %
  - 50 % saanut säännöllisesti toimeentulotukea yli 5 vuotta
84 % saanut asiakkuuden alkaessa toimeentulotukea
  - 34 % sosiaalipalvelujen asiakkuuden kesto yli 5 vuotta
81 % sosiaalipalvelujen asiakkuus palvelun alkaessa
  - 38 %:lla asiakkaista diagnosoitu psyykkisen toimintakyvyn rajoite,
n. 30 % hoitosuhde aktiivinen hankeasiakkuuden alkaessa
  - 30 % asiakkaista tunnistaa ja tunnustaa päihteiden käytön tuomat haasteet arjessaan,
n. 20 % hoitosuhde aktiivinen hankeasiakkuuden alkaessa
  - 21 % asiakkaista tunnistaa ja tunnustaa sosiaaliset tilanteet haasteelliseksi arjessaan
  - Asiakkaan itsearvion mukainen työkykyarvion keskiarvo 5 (0-10)
  - Työllisyystilanne: 37 % työelämän ulkopuolella, 44 % yli 12 kk työttömyyttä, 9 % työttömyys 6-12 kk, 4 % alle 6 kk
  - Koulutustausta: peruskoulu 41 %, keskiaste 42 %, keskiaste + erikoisamm. 11 %, korkeakoulututkinto 6 %
  - Kotitalous: yksi aikuinen 80 %, kaikki työikäiset työttömänä 83 %, huollettavia lapsia 9 %
  - Taustatekijät: 61 % ilmoitti olevansa heikossa asemassa työmarkkinoilla

PALVELUKOKONAISUUS

Räätälöivät SosKu -erityisostopalvelut (määräaikainen palvelu)

(SHL 17 § 1, 2)

Erityistä tukea tarvitsevat asiakkaat

Peruspalvelut eivät ole riittävät/soveltuvat asiakkaan tarpeisiin

Palvelujen räätälöinti asiakkaan tarpeen mukaan

Vahva tarve esim. päihde-/mielenterveys-/nepsyosaamiselle, tutkimukselliset palvelut

SosKu -perusostopalvelut (määräaikainen palvelu)

(SHL 17 § 3, 4)

Palvelu soveltuu erilaisten asiakkaiden tarpeisiin

Pääpaino ryhmäpalveluissa

Palveluja toteutetaan säännöllisesti vuoden aikana

Yhteistyössä toteutetut SosKumppanuus –palvelut

(jatkuvia/toistuvia avoimia palveluja)

(SHL 17 § 3, 4)

Sosiaalipalveluiden yhteistyötahoina mm. julkiset hyvinvointipalvelut, järjestöt sekä koulutustahot

Asiakkaat, jotka hyötyvät riittävästi matalan kynnyksen järjestö- ja hyvinvointipalveluista, mutta tarvitsevat tukea osallistumiseen.

Helpottaa asiakkaiden siirtymistä yleisiin järjestö- ja hyvinvointipalveluihin.

Yleiset järjestö- ja hyvinvointipalvelut

(SHL 17 § 3, 4)

Kaikille kuntalaisille/kansalaisille avointa toimintaa

Asiakkaat, jotka pystyvät omatoimisesti hyödyntämään olemassa olevat palvelut

Sosiaalipalveluiden roolina tiedottaa ja ohjata palveluihin

TOIMINTA- /PALVELUKARTTA OSALLISUUTEEN JA KUNTOUTUMISEEN

OSSI -SOSIAALISEN KUNTOUTUKSEN PALVELUOHJAUS

- yksilöllinen ohjaus ja tuki tarvittaviin palveluihin: terveydenhuolto ja kuntoutus, liikunta, arjen sujuminen ja osallisuutta edistävä toiminta, sosiaaliset verkostot
- bussikortti säännölliseen toimintaan osallistumisen tukemiseksi

MÄÄRÄAIKAISET OSTOPALVELUT

OSSI ARKI –ryhmä, n. 10 henkilöä, alk. helmikuu ja huhtikuu

- 3 (-6) kuukautta, 1-2 päivää/viikko, 2-4 tuntia

OSSI HYVINVOINTI –ryhmä, n. 10 henkilöä, alk. helmikuu ja huhtikuu

- 3 (-6) kuukautta, 1-2 päivää/viikko, 2-4 tuntia

OSSI SOSIAALINEN yksilövalmennus

- 3 (-6) kuukautta, 2-4 tuntia/viikko

OSSI TOIMINTAPAJA -valmennus

- 3 (-6) kuukautta, 1-3 päivää/viikko, 2-4 tuntia/päivä

OSSI RÄÄTÄLÖITÄVÄT PALVELUT

- 12 palveluntuottajaa

- asiakas-/ryhmäkohtaisesti suunniteltavat palvelut, 1-3 kk, 1-3 päivänä viikossa

- yksilö- ja ryhmäpalvelut

MAHDOLLISET ALKAVIA, SUUNNITTEILLA OLEVIA RÄÄTÄLÖITÄVIÄ PALVELUITA

- Mukaan –ryhmävalmennus, alkaen maaliskuu

- ”Kuntokuuri” –ryhmävalmennus, alkaen helmi-maaliskuun vaihteessa

- Tulevaisuus –ryhmävalmennus, alkaen maaliskuu

Osallisuutta edistävä työtoiminta, Aikuissosiaalityö, Amavek ry

- 1-6 kuukautta, 1-5 päivää viikossa, 4 h päivässä

TERVEYS- ja HYVINVOINTIPALVELUJEN TOIMINNAT

Arkeen voimaa -ryhmä, to 16.2.2017 alkaen, klo 13-15.30, 6 viikon vertaistukiryhmä,

Sosiaalipalvelujen tiloissa yhteistyössä Hyvinvoinnin palvelualueen kanssa, 10-16 henkilöä mahtuu

Menox –liikuntaneuvonta

Henkilökohtainen tutustumismahdollisuus sosiaalipalveluiden tiloissa alkaen, keskiviikko 1.2., 1.3. tai 5.4., varataan henkilökohtainen aika 30 min.

Menox

- Liikuntaneuvonta

- Liikuntaryhmät

Verkko-

Puntari -

kurssit

Arkeen voimaa

-ryhmät

Kansalais-

opiston

kurssit

Asukas-

tuvat

Männistön

Kuvataide -

paja

OSSI -YHTEISTYÖTOIMINNAT

Liikuntailtapäivä, tiistaisin klo 14-16

Keilausta Kuopion keilahallissa ajalla 10.1.-28.2.2017

Teeretti -ulkoilua 7.3.2017 alkaen

yhteistyössä Klubitalo, Turvalinkki ry

Luovat kädet – avoin toiminta, 2 tuntia, torstaisin klo 10-12,

ajalla 12.1. - 27.4.2017, Kuopion Klubitalolla

yhteistyössä Kuopion kansalaisopisto ja Kuopion Klubitalo

Hyvän mielen arki -ryhmä, keskiviikkoisin klo 9-11.30,

ajalla 8.2. - 3.5.2017, Kansalaisopistolla

yhteistyössä Kuopion kansalaisopisto

Tietokone tutuksi, pääkirjaston atk-luokka

perjantaisin 3.3., 10.3., 17.3. ja 24.3.2017 klo 11-13

yhteistyössä Sirkkulanpuiston toimintayhdistys ry

JÄRJESTÖJEN JA SEURAKUNTIEN TOIMINNAT muun muassa

vertaisryhmät

Kuopion Klubitalo/ Turvalinkki ry
- Avoin päivätoiminta kaikille ma-pe klo 8-16, pe klo 8-14
- Liikunta, ruoanlaitto, kodinhoito, musiikki, kädentaidot yms.
- Yksilöohjausta

Kuopion seudun Nuorisoseuran ry:
- Soma-hanke
- avoin asumisneuvonta nuorille

Sirkkulanpuiston toimintayhdistys ry
- Miten selvittää seuraavaan päivään -toiminta
- Päiväkeskus Sateenkaaritalo ja Liholahti
- Mentori-toiminta

ryhmätoiminta

Tukikeskus Mahku/ Setlementti Puijola ry
- rikostaustaisille ja läheisille
- yksilöohjaus
- toiminnalliset ryhmät
- vertaistukiryhmä läheisille

Aggredi/ Setlementti Puijola ry
- tukea ja yksilöohjausta

Tytösten talo/ Setlementti Puijola
- alle 30 -vuotiaille naisille
- päivittäistä toimintaa
- yksilöohjaus
- avoimet ryhmätoiminnat
- suljetut ryhmätoiminnat

yksilöllinen tuki

päivätoiminta

Kuopion Mielenterveydentuki ry
- monipuolista vertaisryhmätoimintaa

VAMOS-Kuopio nuorille / Helsingin diakonissa laitos
- yksilövalmennus
- erilaiset ryhmävalmennukset

Vapaaehtoistyö mm.
- Kuopion ev.lut. seurakunnat
- ViaDia
- Kuopion ruoka-apu ry
- Tukikohta
- Sirkkulanpuisto
- Rihma

OSSI-PALVELUPROSESSI

ASIAKASOHJAUS

Prosessivastuun säilyttävät tahot/ tekevät mm. palvelupäätökset

- Aikuissosiaalityö
- Lapsiperhepalvelut
- Sijais- ja jälkihuolto
- Erityisasumispalvelut

Palveluverkoston yhteistyötahot

- Kuopion seudun päihdepalvelusäätiö
- Kuopion psykiatrian keskus
- KYS- päihdepsykiatrian poliklinikka ja osasto
- Työllistymisen palvelut
- Terveystuho
- Hyvinvointipalvelut
- Muu tahot

Monialainen verkostoyhteistyö sosiaalisen kuntoutuksen prosessin aikana

Sosiaalisen kuntoutuksen palveluohjaus

- Sosiaalisen toimintakyvyn ja kuntoutustarpeen selvittäminen, yhteistyössä asiakkaan, sosiaalityön sekä tarpeen mukaan muiden asiakkaan verkostotahojen kanssa
- Asiakassuunnitelma: asiakkaan sosiaalisen kuntoutuksen palvelu- ja toimintakokonaisuuden rakentaminen
- Palvelujen toteutumisen, asiakkaan toimintakyvyn ja palvelutarpeiden muutosten seuranta sekä tuki asiakkaalle

Sosiaalisen kuntoutuksen toiminnalliset palvelut

Ostopalvelut

- Peruspalvelut: matalan kynnyksen ryhmä- ja yksilövalmennukset
- Räättälöivät erityispalvelut

Soskumppanuuspalvelut

- Järjestöyhteistyö - palvelut
- Kaupunkipalvelu-yhteistyönä toteutetut toiminnot

Yleiset järjestö- ja hyvinvointipalvelut

- Kolmannen sektorin palvelut (järjestöt, seurakunnat jne.)
- Kaupungin hyvinvointipalvelut

Suunnitelma jatkopalveluihin

- Loppuarvio
- Palvelujen järjestäminen
- SosKuntoutus-asiakkuus päättyy

JATKOPOLUT

Muut oikea-aikaiset palvelut: työ, koulutus, kuntoutus-, terveys-, sosiaali- ja työllistymisen palvelut

Asiakaslähtöinen yksilöllinen prosessi ja prosessin kesto

ASIAKKAIDEN AKTIIVISUUS JA OSALLISUUS

- 6.2.2017 mennessä hankkeeseen on kirjattu 158 asiakasta
- Asiakkaiden aktivoituminen ostopalveluihin ja yhteistyötoimintoihin 6.2.2017 mennessä

PALVELU/PALVELUMUOTO	OSALLISTUJAMÄÄRÄT
Hyvinvointi –ryhmävalmennus	25 henkilöä
Arki – ryhmävalmennus	17 henkilöä
Toimintapaja -valmennus	23 henkilöä
Sosiaalinen -yksilövalmennus	19 henkilöä
Räätälöidyt ryhmävalmennukset (4 eri palvelua)	33 henkilöä
Räätälöidyt yksilövalmennukset (2 eri palvelua)	12 henkilöä
Ostopalveluissa yhteensä	129 osallistujaa
Järjestöyhteistyötoiminnot	25 henkilöä
Kansalaisopistoyhteistyötoiminnot	28 henkilöä
Oppilaitosyhteistyötoiminnot	7 henkilöä
Yhteistyötoiminnoissa yhteensä	60 osallistujaa

ASIAKKAIDEN AKTIIVISUUS JA OSALLISUUS

- Asiakkaiden aktivoituminen muihin toimintoihin:
  - 18 kaupungin hyvinvointipalvelujen kuntalaisille avoimeen toimintaan
  - 17 järjestöjen avoimeen toimintaan
  - 3 ohjattu Kelan ammatillisen kuntoutuksen palveluihin
  - 11 siirtynyt Kuopion työllisyyspalvelujen kartoittavaan palveluun ja/tai kuntouttavaan työtoimintaan
  - 2 on työllistynyt palkkatyöhön

- Asiakkaiden esille nostama koettu hyöty (ostopalvelut ja yhteistyötoiminnot) :
  - sosiaalisen kanssakäymisen lisääntyminen
  - vahvistumisen kokemus, itsetunnon parantuminen
  - arjen rytmittyminen, mielekkään tekemisen löytäminen
  - avun ja neuvojen saaminen arkisten asioiden hoitamiseen
  - kiinnostuksen herääminen toimimiseen
  - omien mahdollisuuksien löytäminen
  - toivon herääminen omaan elämään ja tulevaisuuteen

"Pitkäaikaisiin asiakassuhteisiin tullut katkos/muutos/vaihtoehtoja asiakkaille. Ohjaustilanteessa myös työntekijän kannalta mielekästä, kun voi esitellä asiakkaalle ihan oikeasti sopivaa palvelua. Vaikka kohderyhmä on haastava, onnistuneita asiakastapauksia on paljon, enemmän kuin ennakolta ajatteli!" –Aikuissosiaalityön työntekijä-

HANKKEEN VERKOSTOTYÖSKENTELYÄ

- **Palveluntuottajayhteistyö**
  - Ostopalvelujen ja ostopalveluyhteistyön kehittäminen
- **Järjestöyhteistyö**
  - Asiakkaiden palvelujen ja toimintamahdollisuuksien järjestäminen yhteistyössä
  - Yhteistyökäytäntöjen suunnittelu mm. asiakasohjaus järjestöjen avoimeen toimintaan
- **Kaupunkipalveluyhteistyö**
  - Kansalaisopisto:
maksuttomat kurssimahdollisuudet yhteistyössä sosiaalityön kanssa hankkeen kohderyhmälle räätälöidyt kurssit yhteistoimintana
  - Liikuntaneuvojat:
*asiakasohjaus liikuntaneuvontaan:
vastaanotot aikuissosiaalityön tiloissa, infot hyvinvointiryhmille*
  - Hyvinvointikoordinaattori:
Arkeen voimaa -vertaistukiryhmien toiminta sosiaalipalvelujen tiloissa
  - Ravitsemussuunnittelija: *asiakkaiden ryhmätapaamiset*
- **Oppilaitosyhteistyö mm.**
  - Yhteistyön rakentaminen Savonia ammattikorkeakouluun:
tavoitteena opiskelijoiden säännöllisesti toteuttama ryhmätoiminta
- **Itä-Suomen sosiaalialan osaamiskeskus, ISO**
  - Sosiaalisen kuntoutuksen alueellinen kehittäminen

Elinkeino-, liikenne- ja
ympäristökeskus

Vipuvoimaa
EU:lta
2014–2020

Euroopan unioni
Euroopan sosiaalirahasto

NÄKÖKULMIA TULEVAAN

- Sosiaalisen kuntoutuksen palvelut tukevat terveydenhuollon ja päihdehuollon hoito- ja kuntoutusprosesseja joko samanaikaisesti tai toimivat jatkopolkuna, jotta aikaansaatu kuntoutuminen jatkuu tai saavutettu toimintakyvyn taso pysyy yllä. Hankkeeseen on tullut toistuvasti hoitotahoilta viestiä, että palvelut koettu hyvin tarpeellisena asiakkaille. Tämä näkyy myös hoitotahoista lisääntyneenä asiakasohjauksena.
  - Erityisinä kohderyhmänä näyttäytynyt: Mielenterveyspalvelujen asiakkaat, jotka ovat sairaslomalla/kuntoutustuella ja jotka tarvitsevat kuntoutumisen tukemiseksi säännöllistä toimintaa sosiaalisessa toimintaympäristössä.
  - Korvaushoitoa saavat asiakkaat, joiden kohdalla terveydenhuollon ja matalan kynnyksen sosiaalisen kuntoutuksen yhdistäminen olisi todella tärkeää. Tarve yhteistoiminnallisesti tuotetulle palvelupisteelle, jossa mahdollisuus lääkehoidon saamiseen sosiaalisen tuen ja toiminnan lisäksi. Tätä esittänyt mm. KYS-päihdepsykiatrian sosiaalityöntekijät.
- Sosiaalisen kuntoutuksen osallisuutta ja aktiivisuutta edistävät palvelut tulisi jatkossakin turvata aikuissosiaalityön lisäksi lapsiperhepalvelujen ja erityisasumispalvelujen asiakkaille, jotta voitaisiin ehkäistä ja vähentää ns. erityispalvelujen tarvetta.
- Alueellisen työllisyyskokeilun myötä kuntouttavan työtoiminnan lainsäädäntö tulee poistumaan ja tilalle tulee työllistymisvalmiuksia edistävät palvelut sekä osallisuutta edistävä ja ylläpitävä sosiaalinen kuntoutus. Jälkimmäisen järjestämisvastuu tulee olemaan sosiaalipalveluissa, mihin liittyy myös entisen ylläpitävän kuntouttavan työtoimintamuotoisen toiminnan/ palvelun järjestäminen.